

16. Ændring af statuten for den europæiske ombudsmand

KOM-dokument foreligger ikke.

Nyt notat.

1. Resumé

Den europæiske ombudsmand fremsatte i juli 2006 et ændringsforslag til statuten for ombudsmanden. Et modificeret ændringsforslag blev herefter vedtaget af Europa-Parlamentet i april 2008 og er siden fremsendt til Rådet mhp. godkendelse. Forslaget indeholder ændringer af statuten for ombudsmanden på følgende områder: Adgang til dokumenter, tjenestemænds vidneafgivelse, kendskab til strafferetlige forhold og samarbejde om beskyttelse af personers rettigheder. Det slovenske formandskab og Kommissionen synes opsatte på at afslutte sagen inden udgangen af denne formandskabsperiode.

2. Baggrund

I et brev dateret 11. juli 2006 anmoder den europæiske ombudsmand, P. Nikiforos Diamandouros, Europa-Parlamentet om at indlede en ændringsprocedure af statuten for ombudsmanden. Jf. TEF artikel 195 (4) er det Parlamentet der, efter høring af Kommissionen og med Rådets godkendelse ved kvalificeret flertal, fastsætter ombudsmandens statut og de almindelige bestemmelser for udøvelsen af hans hverv.

Forespørgslen fra den europæiske ombudsmand begrundes i, at de foreslåede ændringer er nødvendige for at effektivisere ombudsmandens arbejde til gavn for EU's borgere. En lignende procedure blev gennemført i 2002, hvor der blev opnået enighed mellem institutionerne om at ændre statuten for ombudsmanden.

Europa-parlamentet har i afgørelse af 22. april 2008 godkendt ændringerne foreslået af ombudsmanden med enkelte modifikationer, hvorefter forslaget er oversendt til Rådet mhp. godkendelse. Det slovenske formandskab har tilkendegivet, at ville afslutte sagen inden udgangen af det slovenske formandskab.

3. Hjemmelsgrundlag

TEF art. 195, stk. 4

4. Nærhedsprincippet

Den europæiske ombudsmand undersøger klager over fejl eller forsømmelser i EU's institutioner og bidrager som sådan til øget demokrati og åbenhed i EU. Der er således ikke tale om opgaver, som kunne være blevet bedre varetaget af myndigheder i medlemslandene, hvorfor overvejelser om nærhedsprincippet ikke ses at være relevante.

5. Formål og indhold

Forslaget til ændring af ombudsmandens statut har som hovedsigte at effektivisere ombudsmandens virke. Der er derudover også tale om at fjerne forældede referencer i teksten til kul- og ståltraktaten (EKSF).

I det konkrete forslag til ændring af statuten foreslås ændringer på følgende områder:

- Artikel 3 (2) vedr. ombudsmandens adgang til dokumenter: Den gældende formulering risikerer at lægge hindringer i vejen for ombudsmandens undersøgelser, idet

ombudsmanden kan formenes adgang til dokumenter ”under behørigt begrundet henvisning til deres (dvs. institutionernes) tavshedspligt”. Europa-Parlamentets ændringsforslag gør det potentielt sværere for EU’s institutioner at nægte at udlevere dokumenter til ombudsmandens gennemsyn, men tilføjer samtidig en bemærkning om, at ombudsmanden skal respektere de gældende regler for dokumenternes klassifikation.

- Artikel 3 (2) vedr. tjenestemænds vidneafgivelse: Den gældende formulering fastslår, at tjenestemænd kan udtale sig ”på vegne af og efter instrukser fra deres administrationer.” Der foreslås en ændring i statuten således, at det gøres klart, at embedsmænd i forbindelse med vidneafgivelse overfor ombudsmanden er bundet af personalevedtægten. Den nuværende ordlyd kunne fortolkes således, at tjenestemænd og ansatte ikke altid vil fortælle sandheden, hvorfor denne sætning er slettet i ændringsforslaget.
- Artikel 4 (2) vedr. kendskab til strafferetlige forhold: Statuttens gældende formulering kan ses som værende til hinder for EU’s svigbekæmpelsesenhed OLAF’s udførelse af sit mandat, idet det fastslås, at ombudsmanden – såfremt han får kendskab til forhold omfattet af strafferetten – ”omgående meddeler dette til de kompetente nationale myndigheder”. Ændringsforslaget indebærer, at ombudsmanden, fremover vil kunne vælge, hvorvidt han vil informere de nationale kompetente myndigheder eller den kompetente fællesskabsinstitution eller det kompetente fællesskabsorgan. Det hører med til billedet at ombudsmanden i givet fald også underretter den fællesskabsinstitution eller det fællesskabsorgan, hvor den pågældende tjenestemand eller ansatte arbejder. Hermed vil ombudsmanden have mulighed for at vælge at underrette OLAF for så vidt angår sager, som hører under OLAF’s mandat, hvormed det undgås, at medlemsstater mod hvilke OLAF er i færd med at undersøge økonomiske uregelmæssigheder, underrettes til skade for OLAF’s videre arbejde.
- Artikel 5 vedr. samarbejde om beskyttelse af personers rettigheder: Den gældende formulering giver ombudsmanden adgang til ”samarbejde med de myndigheder af samme type, der findes i visse medlemsstater”. Ændringsforslaget sigter på at udvide samarbejdet til andre institutioner i medlemslandene med det formål at fremme og beskytte personers grundlæggende rettigheder.

6. Europa-Parlamentets udtalelser

Europa-Parlamentet fastsætter i medfør af TEF art. 195, stk. 4 ombudsmandens statut og de almindelige bestemmelser for udøvelsen af hans hverv.

Efter at have modtaget forespørgslen fra ombudsmanden igangsatte Europa-Parlamentet en procedure, der endte med en vedtagelse af ombudsmandens forslag med Parlamentets egne modifikationer. Den 22. april 2008 sendte Europa-Parlamentets direktorat for retsakter på vegne af Parlamentets formand, Hans-Gert Pöttering, et brev til Rådets generalsekretær, Javier Solana, med anmodning om Rådets holdning til Europa-Parlamentets ændringsforslag. Efter Rådets godkendelse og efter høring af Kommissionen skal forslaget endeligt godkendes af Europa-Parlamentet. Det vil formentlig ske i juni 2008.

7. Gældende dansk ret og forslagets konsekvenser herfor

Forslaget vurderes ikke umiddelbart at have nogen lovgivningsmæssige konsekvenser for Danmark.

8. Forslagets konsekvenser for statsfinanserne, samfundsøkonomien, miljøet eller beskyttelsesniveauet

Forslaget ses ikke i sig selv at have sådanne konsekvenser.

9. Høring

Sagen har ikke været sendt i høring. Udenrigsministeriet har dog haft et møde med ombudsmand Hans Gammeltoft Hansen om sagen den 7. december 2006.

10. Regeringens foreløbige generelle holdning

Fra dansk side er man umiddelbart positivt stemt overfor Europa-Parlamentets ændringsforslag til ombudsmandens statut. Man ser det således som væsentligt, at ombudsmanden støttes af en lovgivningsmæssig ramme, der reflekterer de traktatmæssige realiteter og som sikrer en grundlæggende effektivitet i ombudsmandens virke og ikke mindst ombudsmandens fortsatte institutionelle uafhængighed. Man er desuden fra dansk side tilhænger af mest mulig demokrati og åbenhed i EU, hvilket ombudsmanden som institution ses at bidrage til.

Konkret kan de foreløbige danske holdninger til forslaget om ændring af statuten for ombudsmanden sammenfattes således:

- Adgang til dokumenter: Fra dansk side støtter man ombudsmandens ønske om principielt at have adgang til alle dokumenter, hvorfor man støtter en ændring i statuten, således at denne ret fastslås. Hvor der er tale om klassificerede dokumenter, støtter man ligeledes fra dansk side det princip, der ligger til grund for Europa-Parlamentets tilføjelse, hvor ombudsmanden har ret til at se dokumentet, men ikke til at videregive dette. Tilføjjelsen til statuten afspejler i høj grad den nuværende praksis på området, og det ses som relevant at formalisere denne praksis.
- Tjenestemænds vidneforklaring: Fra dansk side støttes ændringen foreslået af Europa-Parlamentet, idet den nye formulering på mere entydig vis anfører, at tjenestemænd og ansatte ved institutionerne er omfattet af personalevedtægtens regler. Man går således bort fra en situation, der med formuleringer om at tjenestemænd og ansatte udtaler sig ”på vegne af eller efter instrukser fra deres administrationer” kunne give det indtryk, at tjenestemænd og ansatte ikke altid vil fortælle sandheden ifm. vidneudsagn afgivet til ombudsmanden.
- Kendskab til strafferetlige forhold: Fra dansk side ses det som væsentligt, at OLAF's mandat og virke forbliver uanfægtet. Med den eksisterende formulering var ombudsmanden forpligtet til at melde et strafferetligt forhold ”til de nationale kompetente myndigheder”. Den nye formulering, der fra dansk side ses som yderst relevant vil give ombudsmanden mulighed for at vælge mellem at underrette de nationale kompetente myndigheder eller den kompetente fællesskabsinstitution eller det kompetente fællesskabsorgan. Hermed vil ombudsmanden have mulighed for at vælge at underrette OLAF fsva. sager, som hører under OLAF's mandat;
- Beskyttelse af personers rettigheder: Det hilses fra dansk side velkomment, at ombudsmanden får adgang til at samarbejde ikke bare med myndigheder af samme type som ham selv, men også med andre institutioner med henblik på fremme og beskyttelse af grundlæggende rettigheder.

11. Generelle forventninger til andre landes holdninger

En substantiel drøftelse af sagen ventes gennemført på næste møde i Rådets arbejdsgruppe for generelle anliggender (GAG) d. 16. maj, hvorfor det på nuværende tidspunkt er præmaturligt at udtale sig endeligt om medlemsstaternes holdning. Vurderingen er dog, at der ikke synes at være væsentlige problemer og at såvel Kommissionen som formandskabet vil presse på for en hurtig afslutning af sagen. Kommissionen har hidtil været positivt stemt overfor Parlamentets forslag.

12. Tidligere forelæggelse for Folketingets Europaudvalg

Sagen har ikke tidligere været forelagt Folketingets Europaudvalg.